

Mrtvý pes v čistírně a ve studiu Marta

Energicky vyzývací hrou *Mrtvý pes v čistírně: Silní od performerky*, režisérky a intelektuálky Angélicy Liddell se v nedělní premiéře 11. prosince uvedou ve studiu Marta. Scéna Divadelní fakulty JAMU tak v režii Juraje Marušice představí postdramatický text jedné z klíčových postav současného románsko jazyčného divadla. Představení začíná v 19 hodin. První dvě reprízy následují vzápětí 12. a 13. prosince.

Nová inscenace bude prvním absolventským projektem Ateliéru režie a dramaturgie letošního akademického roku. „Hra samotná je úzkostným gestem. Jde o facku, nápor, štípanec v náměsíční letargii našeho mezidobí evropské či západní situace,“ poznamenal k nezvyklému textu dramaturg Matěj Nytra. Podle překladatele Petra Gojdy je jedna ze dvou posledních her Angélicy Lidell (nar. 1966) fragmentarizovaným dramatem-básní, ve kterém se na pozadí střetu jedince a společnosti, podrobuje zkoumání a kritice současné politicko-sociální zřízení a jeho směřování. Je ale také velmi osobní autorčinou výpovědí a zpovědí. Hra byla uvedena ve světové premiéře v listopadu 2007 na jedné ze scén Národního dramatického centra v Madridu v režii samotné autorky, která si v inscenaci i zahrála. Z inscenace se stala neobvyklá kulturní událost.

Mezinárodně proslulý materiál byl pro absolvující režijně-dramaturgický tandem výzvou k aktivní scénické komunikaci s generačně nesjednoceným publikem. „Angélica Liddell vycházela v kompozici po rozchodového textu z literárních i myšlenkových tradic evropského kulturního dědictví, ale i z platných postmoderních filozofických analýz, jakými je třeba foucaultovský koncept dohledu a věznění. Ve hře se propojuje niterně osobní vrstva se společensko-kritickou rovinou a obojí do sebe neústupně prosakuje ve špíně jakéhosi antiutopického světa zřejmě kdesi v blízké budoucnosti,“ popisuje dramaturg.

Octavio a Getsemaní (herci Dominik Teleky a Michaela Rykrová) jsou sourozenci i milenci, kteří spolu žijí v čistírně. On je posedlý čistotou a masturbuje se šaty svých zákaznic, ona prostitutka a zdravotní sestra. Čistírnu postupně navštěvují Lazar (Marek Šenkyřík), hlídač, který pod psychickým tlakem opustil své muzeum, a Hadewijch (Dagmar Kopečková), narušená učitelka základní školy. Politické, osobní a sexuální jsou podle autorky jedno a totéž. Jednotlivé situace a dialogy navíc tematizují jednotlivé objekty její kritiky jako je válka, kontrola, represe, xenofobie, média, kultura, civilizace Hrou provází dvě postavy: herec, který hraje psa (tady v podání Jaroslava Tomáše). Je to herec, který je nespokojený se svou epizodní, statickou úlohou a nespoutaně šteká publiku do tváře kritiku úplatné herecké profese i pokrytecké pozice diváků lačnicích jen po zábavě či výkonu. Druhým hrdinou je Comberferre, který je jakýmsi vědomím a alter egem celé hry (v podání Petra Hanáka) a odkazuje k Bídníkům Victora Huga.

„Pes je jediným na scéně, kdo je navzdory své mizivé funkci v ději hry nejvíce svobodným aktérem. Cítí, jako pes, v čem je problém a proti čemu by se mělo v umění bojovat, a vzpírá se. Protože je ale v realitě hry od samého začátku mrtvý, jeho apelativní výstupy a

argumenty míří pouze směrem ven, nemohou ovlivnit celé drama, které jej postupně potlačuje,“ glosuje režisér Juraj Marušic.

Motiv demaskování iluze a kontrastů mezi hloubkovou realitou a plochou zhmotňuje v představení scénografický a kostýmní koncept studenta 4. ročníku Jana Matýska. Sešité plochy reklamních a propagačních bannerů mohou upomínat na ironický, warholovský pop-art v konzumní éře. Jde však o vědomý ready-made a upcyklaci získaných odpadových a vadových materiálů (tisků, pláten, látek). Matýsek z nich svépomocí vytvořil též tělesné kostýmní overaly, ukazující uniformitu a deformativnost, poznamenávající postavy v rámci jejich světa. „Způsob získávání materiálů měl za úkol jinou formu výroby, než je ta předpokládaná, běžná, standardní. V našem plánu nesmělo existovat sloveso koupit. Přetvořením darovaných bannerů věci najdou svoji druhou životnost, což se ovšem většinou nestane s našimi těly,“ popisuje Matýsek. Scéna, zahlcená pestrobarevnými reklamními poutači a prázdnými informacemi, propagující takto všemožné mámové, prodejné náhražky štěstí a smyslu, v závěru vstupuje do souboje s reálným interiérem Marty, když se postavy noří do své destruktivní části. Je to nestylizovaná, tvrdá, špinavá realita zákulisí divadla. Podle tvůrců šlo mimo jiné o to, nevytvářet skrze divadlo pouze umělé, pomíjivé vrstvy, ale nabídnout i ozdravný pohled za, pohled, který otevírá naději na naše pokračování.

Mgr. Luboš Mareček

Mrtvý pes v čistírně: Silní

autorka: Angélica Liddell

překlad: Petr Gojda

režie: Juraj Marušic

dramaturgie: Matěj Nytra

výprava: Jan Matýsek

produkce: Anna Burianová

hrají studenti 4. r. Ateliéru Niky Brettschneiderové

Pes: Jaroslav Tomáš

Combeferre: Petr Hanák

Octavio: Dominik Teleky

Lazar: Marek Šenkyřík

Hadewijch: Dagmar Kopečková

Getsemaní: Michaela Rykrová

Dozor: Jan Mansfeld, Tomáš Žilinský, Markéta Hausnerová, Taťána Janevová

Premiéra 11. prosince 2016

Juraj Marušic

Nar. 1990 v Bratislavě. Od roku 2012 student činoherní režie na JAMU, dříve absolvoval na Slovenské technické univerzitě. V rámci studia byl mj. režisérem 25. Mezinárodního festivalu SETKÁNÍ/ENCOUNTER. Byl na stáži v ND Brno a s bakalářskou inscenací hry Elfriede Jelinek uspěl na festivalu Young Artists Week v Salzburgu.

Matěj Nytra

Nar. 1988 v Brně. Absolvent filmové vědy na FF MU, věnující se filmové publicistice či spolupráci s festivaly (MFF Karlovy Vary). V rámci studia divadelní dramaturgie na JAMU napsal diplomovou práci o fenoménu Live Cinema. Festival ...příští vlna/next wave..., který uvedl jeho autorskou inscenaci *Ice Pøz*, jej jmenoval Objevem roku alternativního umění. Od jara 2016 je dramaturgem v HaDivadle.